XI. év. Budapest, 1906. február 15. 3. szám.

EVANGÉLIKUS CSALÁDI LAP

A lap ára egész évre 2 korona. Egy szám 20 fill. Egy lapnyi hirdetés díja 24 kor.

KIADJA A LUTHER-TÁRSASÁG

Szerkeszti
KOVÁCS SÁNDOR theol. akad. tanár.
Pozsony, Konvent-utca 11.

Megjelenik a nyári szünet kivételével minden hónap 15-én és 30-án.

A szerkesztőség bérmentetlen levelet nem fogad el s kéziratot vissza nem ad.

Kiadóhivatal: HORNYÁNSZKY VIKTOR hirlapkiadóhivatala, Budapest V., Akadémia-utca 4. sz., mely a hirdetéseket felveszi, a megrendeléseket nyilvántartja s a hiányzó számokat megkeresésre pótolja.

TARTALOM. Pogányok. *Szabolcska Mihály.* — A tengeren járás. *Dr. Masznyik Endre.* — Dolgozzatok és imádkozzatok. — Télben. *Lehr Albert.* — Az alkoholizmusról. *Matthaeidesz György.* — Vegyes. — Kalauz a biblia olvasásához. — Felhivás.

Pogányok.

Pogányok azok mind, ne higyj nekik,
S a jó Istent csak szájjal tisztelik,
Kik bár az oltár körül sürgölődnek:
Nem értik meg könyét a szenvedőknek,
S míg szánakozva néznek le a népre,
Csak imádkoznak érte.

Pogányok azok mind, ne higyj nekik,
S a jó Istent csak szájjal tisztelik,
A kik noha sorsintéző hatalmak,
Kalács helyett tanácsot osztogatnak,
S míg szamitgatva néznek le a népre:
Csak szónokolnak érte!

— Az a szegény, kinek nincs egyebe,
Talán csak egy karényi kenyere,
De ha lel egy árvább ügyefogyottra,
Azt azzal szótlan, szivesen megosztja:
Óh az, habár itt senki meg se látja,
Krisztusnak hűbb barátja!

SZABOLCSKA MIHÁLY.

A tengeren járás.

A tengeren járó Jézusról mondok nektek egy csodatörténetet, úgy, a hogy az evangyeliomban megirva találjuk.

Galileában, a szép Genezáret taván vagyunk. Ott szeretett ő legjobban időzni. Nem csoda! Ahhoz a csodaszép tóhoz életének legkedvesebb emlékei fűzték. Ott, annak partján járkálva szólitotta el hálóiktól legelső tanitványait, Pétert és Andrást, meg Jakabot és Jánost, hogy emberhalászókká tegye őket; ott, annak partja közelében szemelte ki az ő városát, Kapernaumot, a honnét be-bejárta az egész tartományt, tanitván a zsinagógákban és hirdetvén Isten országának evangyeliomát; ott, annak vizén hajókázva csendesitette le a bősz vihart és vad hullámokat szava hatalmával s ott, annak [illegible] járt is.

Oda át volt [illegible] oldal[illegible] resztelő Jánosnak fejét vétété Machärus várában. Nem magát, nem életét féltette, hanem az ügyet, melynek szolgálatában állt s aztán meg-magánosan is akart lenni nagy keservében, hiszen legnemesebb barátját vesztette el, a ki az ő útját egyengette!

Hanem a nép, a melyre tanitásainak s jó cselekedeteinek gazdag áldásait már annyiszor árasztotta volt ki — nem tudott nélküle lenni. Utána sietett gyalog — a pusztába s ő az elárvult népét megszánta Kik éhezték az igazságot, ott a pusztaságban is táplálta azokat. Adott nekik abból a kenyérből, mely a mennyből jött alá, melyből a ki eszik, örökké él, mert az ő maga . . . az Ige. (Ján. 6, 57, 58.) S aztán mikor mindnyájan, (pedig sokan, mintegy ötezren voltak) megelégedének, kiadta tanitványainak a parancsolatot, hogy keljenek hajóra s menjenek ő előtte vissza a másik oldalra, míg ő elbocsátja a sokaságot.

Úgy lőn. A nép szétoszlott — ki erre, ki arra, hazatért. Ő maga fölment a hegyre, hogy szokása szerint magánosan imádkozzék (Istenem! mily imák lehettek azok az Ő imái!) s míg lelke a fényes égbe szállott, az egész vidékre reáborúlt az éjszakának szürke félhomálya.

Igazán megkapó kép. Fent a hegyen sziklaalapon erős lélek, fenséges nyugalomban s odalent a hegyek mélyen fekvő Genezáret vizén ingó hajón gyenge lelkek emésztő aggodalomban. Mert — hogy az utazókra is gondoljunk — a tanitványokat ugyan nagy baj fenyegette ám azalatt. Erős szél támadt a különben széltől eléggé megvédett tavon s a bősz hullámok csak úgy hányták-vetették a hajót.

S íme! ekkor esett a nagy csoda, a tengerenjárás csodája.

Jézus ugyanis látván a fenyegető veszedelmet, a negyedik őrváltás idején, vagyis már reggel felé, a tengeren járva, a tanítványokhoz ment s midőn ezek e csodán megháborodva őt kisértetnek nézték és féltökben kiáltani kezdtek — odaszólt nékik, mondván: „Bátorság! én vagyok, ne féljetek!“

Erre a hirtelen Péter, a ki maga is szeretett volna a tengeren járni, kérve-kérte a Mestert: parancsoljon, hadd mehessen hozzá!

S elhangzik az Úr ajkán a szó: Jövel! Péter kilép a hajóból, jár is a vizen, de a mint látja a nagy szelet . . . kezd merülni. Jó szerencse megint, hogy az Úr közel vala s hogy Ő hozzáfordult. Jézus kinyujtja kezét, megragadta őt s e szókkal: „Óh kicsinyhitű, miért kételkedtél!“ — belép a hajóba s a szél . . . lecsendesül.

Istenem, hányszor olvastam és magyaráztam a tudományszomjas ifjaknak ezt a csodás történetet. Megismertettem őket egy rakás magyarázó elmélettel, hogy csak úgy zúgott belé a fülök és mikor felnyitom ezt a szent könyvünket, azt a mi drága újszövetségünket és a történetet magamnak — szivemnek olvasom: feledve a tudás összes anyaga — elmém megáll, nem gondolkodom többé, csak érezek. Érzem, hogy engem is elküldött az én Uram, hogy menjek az élet tengerén át kis hajómban a tulsó partra. Érzem, hogy elindultam, haladtam is egy [illegible] már-már benn járok a tenger közepe [illegible] támadt reám, hagytam a hegyen, hogy óh jaj, nélküle indultam utamra!

De nézd szivem, a szürke félhomályon át valaki közeleg te feléd is. Odafordulok — de nem látszem hogy szabadító az, csak még jobban félek, mely üldöz szüntelen . . . a kisértettől. Pedig Ő az, az Úr az, ki soha el nem hágy, ki, bármerre járunk, lépten követ minket s midőn azt hiszszük, hogy már minden elveszett, megszólal s szava oly édes, oly biztató: „Ne félj! Én vagyok!“ Igen Uram! Te vagy! Te mindenütt ott vagy, Te mindenütt jelen vagy! Te ha tengerre kelek is, ha vad orkán üldöz is, szenvedés, nyomor emészt is, Te velem vagy, mellettem vagy. Te — kételkedéssel keresselek bár — meghallod szómat s ha merülni, ha sülyedni kezdek, kezed kinyujtod, megragadsz s megtartasz engem, — kicsiny hitűt!

Jőjj is Uram! nehéz az élet, sok baj fenyeget mindnyájunkat; várva-várjuk érkezésed, hogy megtarts minket s hajónkra szállva, a szél lecsendesüljön s nekünk békességünk legyen te véled.

Dr. Masznyik Endre.

Dolgozzatok és imádkozzatok.

Elbeszélés.

A vén kapus goromba, mint a pokróc és komisz. A fejét se mozdította meg, csak kellemetlen fahangon azt morogta:

— Sehol.

— Hogy hogy?

— Micsoda hogy hogy? Vakáció van. Ezzel hátat fordított s bement fülkéjébe.

— Disznó, — mondá magában Pál — baksis kéne neki.

Egy fiatal szolga jött arra, ki még nem volt olyan nagy emberismerő, mint az öreg. Pál nagyuri gőggel szólt oda:

— Jöjjön csak.

— Tessék kérem.

— A joghallgatók segitő-egyesületében szokott-e vakációban lenni valaki?

— Igenis kérem, 9 órakor itt lesz Balla úr, meg a Pfeifer úr.

Megmagyaráztatta magának, hol a helyiség s most ő hagyta ott a szolgát olyan gorombán, mint az elébb őt a kapus.

Kilenc óráig megreggelizett egy kis kávésnál s a térképet tanulta; majd a villanyos menetrendet s igyekezett tájékozni magát a rengeteg városban; kikereste a bíróságokat, középületeket s valósággal nekifeküdt az előtte fekvő Budapesti Cím- és Lakjegyzék betanulásának.

A segitőegyesületben két fiatal ember dolgozott valami munkán, mikor belépett. Bosszús lenézéssel fogadták.

— Mi tetszik?

Ő összekapta a szemöldökét s még nagyobb hangon mutatta be magát.

— . . . Pál vagyok. Most jöttem fel s szivesen kerestem meg az urakat. Mi is szivesen fogadtuk, ha valaki Budapestről Patakra jött s megke-

— Oh ez más. Itt a vendégbarátságról van szó. Itt nem lehet elutasitani a bekopogtatót. Az Egyetem becsületéről van szó. A két ifjú lovagias előzékenységgel hagyta abba munkáját s hozzáfogott csevegni a vendéggel, a kit egyszerűen kidobtak volna, ha csak azt mondja meg, a mit akart.

Hozzáfogtak beszélni Pest nevezetességeiről. Óh nem a sablonos művészi és irodalmi tudnivalókról, hanem egészen praktikus dolgokról, az ügyvédi kamaráról, bírósági ügyekről, ügyvédi dolgokról. Pál lassan ráterelte a beszédet a céljára.

— Hát az egyesület hogy végzi a dolgát? Van-e sok kondició?

A két jeles ifjú nevetett.

— No az nincs. Egy évben 5—6, legfeljebb tiz kondició.

— Hogy esik az? Itt, a hol annyi az ügyvéd és bíróság?

— Nem fordúlnak azok mihozzánk segitségért. Ajánlatot csak tagoknak adunk, a tagsági dij 2 frt, igy aztán, a ki olyan szegény, hogy állásra van szüksége, egyszerűen megspórolja a két frtot, mert mi úgyse tudunk adni segitséget.

Pál nevetett a tréfán, épen olyan jóizűen, mint a többi.

— Az igaz — mondta rá — az effélét inkább ismeretség útján tudja meg az ember. A ki olyan élhetetlen, hogy ilyen nagy városban nem tud szert tenni ismerősre, nem érdemli meg, hogy állást kapjon.

— Persze, mondja az egyik ifjú. — Maguk az ügyvédek is úgy vannak vele. Kérem, van nekem

A tengeren járás.

egy ismerősöm, most gyakornokra van szüksége. Egy barátom volt nála vagy négy évig, de hiába küldenénk oda valakit hivatalos blankettával, úgy röpítené ki, hogy a lába sem érné a földet. Már dühös, hogy zaklatják, mert valóságos búcsújáróhely az irodája. Az igaz, hogy szerencsés egy fickó is, a ki bejut. Nála percentet kap a gyakornok s van eset, hogy egy pár százast gyűr zsebre az ipse. De cudar, embernyúzó egy goromba svihák.

Pál szívta magába a szót és konstatálta, hogy:

— Ez az én emberem!

A fiatal ember hozzáfogott regélni az ügyvédéről. Pál vallatta. Elmondott egy csomó esetet ügyvédi gyakorlatából, furfangos jogász históriákat.

— Kérem! — melegedett bele a beszédbe a mindenttudó ifjú — van egy pör most keze közt, a mihez hasonló nincs több, biztosan nincs az egész országban. A Korláth-ügy. Én tudom az egész dolgot szögről-szögre: Zolival sokat beszéltünk róla. Kérem, fogalma nincs róla, hány ember van érdekelve és milyen emberek! Nyárfaynak magának sem volt több ilyen processzusa. Először nem is nála volt, egy egész sereg prókátor kinlódott már benne s úgy összezavarták, hogy azt többet ki nem oldja senki.

Pál szerette volna megtudni a dolgot eleitől végig. Azért cselt eszelt ki hamarosan. Az átlag emberek a vonaton legbizalmasabbak. A szomszédját ülő embernek minden titkukat elmondják, úgy sem [illegible] az életben. A titok titok maradt.

— [illegible] volna ...

— Mikor indul a pecsi vonat? — kérdé.

A másik ifjú örült, hogy ő is szóhoz jut és alaposan elmagyarázta. Ő azzal az útiránnyal szokott hazamenni.

Pál az éjjeli utazást tartotta legcélszerűbbnek.

— Nagyszerű, — szólt visszatérve az ügyvédre — nagyon érdekel a dolog. Az ilyen nagyszabású dolgot szeretem. Ilyet csak Pesten hall az ember. Vidéken tyúkprókátorok húsz koronás pörökkel kinlódnak. Azért magáért örülök, hogy szerencsém volt az urakkal találkozni, hogy legalább egy értékes ügyről hallok. Ez már igen, erről érdemes beszélni.

Ilyen biztatásra a dologban jártas ifjú elmondta volna még a nagyapja halálát is. Hozzá is fogott és a mit csak tudott, mindent elmondott Pálnak.

Mikor Pál mindent kivasalt belőle, a mit akart; azt is, hogy ez az ügyvéd Nyárfay, a milliomos, az Andrássy-úti palotájában lakik, akkor aztán maga örült a szerencsének, hogy megismerkedett a két derék úrral s ajánlotta magát.

Szörnyű erősen megfeszült az egész lelke abban az elhatározásban, hogy megyen egyenest Nyárfayhoz s ha kell, olyan szélhámos lesz, mint annak a rendje.

A pört már éles eszével egészen átfogta és feldolgozta. Nagyon jól látta, hogy úgy sem lehet másképp megoldani, csak nagy emberismerettel és az érdekelt felekkel való szerencsés tárgyalásokkal.

Félóra mulva a Nyárfay irodájában volt. Előbb átöltözött egy vendéglőben.

Már egészen beletanult a pesti modorba. Gőgös és mégis sima arccal s az egész világot semmibe sem vevő hanyag nagyzolással lépett be. Csak azt sajnálta, hogy ruhája nem volt oly elegáns, a milyent az utcán látott. De a magatartása túlhaladt a legregényesebb nábób ifjúén.

Egy pár fiatal ember körmölt izzadva a napsütötte irodában. Pál szeme kutatva nézett végig rajtuk. Éles és gyakorlatias észjárása s emberismerete azalatt a pár perc alatt, mig körülnézett mindeniken, fölismerte azt a kiválóságot, a miért a főnök bevette az illetőt. Egyik rémitő szorgalmas munkásnak, másik komoly, nagytudású koponyának, harmadik a kis kopasz verébfejével szemtelen tolakodónak látszott.

Ez a kis ember vetette rá szúrós szemét és megszokott követelő hangsúlylyal szólt oda:

— Mi tetszik?

— Nyárfay urat keresem, — vetette oda Pál.

A kis ember végig-végig nézte a magas szál fiatal embert s bizonyos respektussal kérdé.

— Milyen ügyben?

— Kérem beszélni akarok vele.

— Be kell jelentem, milyen ügyben. Ismerős talán a dr. úrral?

— Nem vagyok. Kérem csak szíveskedjék azt mondani, hogy a Korláth ügyben.

A három segéd reá nézett. A kis alak sietett bejelenteni őt s egy perc mulva udvarias arccal jött vissza:

— Tessék beséfálni. (Folytatjuk.)

Télben...

Hó, fagy borít lapályt, hegyormot,
Sehol sem látni zsönge lombot . . .
Minden sivár, rideg.
Borzongva zúg-zúg a kopasz fa,
Ha a szelek rázzák kacagva . . .
És hallgat a liget.

Jöjj, szép tavasz! Lehelletedtül
Dús élet forradalma pezsdül —
Jövel hamar, jövel!
Sugárodtól virág, fű sarjad,
Rá ápolóan száll a harmat,
Rügyet, bimbót nevel.

S megzendül a dal berkek árnyán,
Fut a patak, láncát lehányván,
Partján pázsit terem.
Kitombolt mérge a viharnak,
Helyette fú szelíd fuvallat,
Illattól terhesen.

S ha néha dörg és hull a villám,
Szolgál az is javunkra nyílván:
Lég, föld — tisztúl, üdül —
S majdan kigyúl a szép szivárvány
Az oszló fellegeknek árján —
Engesztelő jelül . . ,

A tél hatalma romba omlott,
S miken sötét halál borongott:

Hegy-völgy feltámada!
Mind a mi földi, ál, mulandó,
De él örökkön az igaz, jó,
S nem veszhet el soha!

Oh jöjj tavasz, jöjj el sietve,
Támaszsz minden zsibbadt kebelbe'
Vigaszt és új hitet —
Hogy míg zöldell a föld határa
S kékellő bolt mosolyg reája;
Feledjük a telet!

Lehr Albert.

Az alkoholizmusról.

Szeptember első felében tartatott meg a X. alkoholellenes kongresszus Budapesten. Összejöttek az egész művelt világból papok, orvosok, tanárok és valamennyi művelt osztály képviselői, hogy az alkoholizmus veszedelméről és annak elhárításáról tanácskozzanak. Mivel ez az ügy egyházunkat is közelről érdekli, szükséges vele nemcsak megismerkednünk, hanem azt folytonosan napirenden tartanunk.

Az alkoholizmus — tudományos meghatározás szerint — az alkoholmérgezésnek krónikus alakja, mely a szeszes italok túlságos és folytonos élvezete következtében jő létre. Közönséges nyelven: részegeskedés és iszákosság.

Ez a rákfenéje a családnak, az egyháznak és [illegible] el van terjedve. Iszik a koldus, a szolga, a munkás, a földmíves, az iparos, az úr. Szóval iszik mindenki. Már oda jutottunk, hogy a részegséget általában nem is tarják szégyennek, hiszen akadnak komoly íróink, a kik mint virtust dicsérik, hogy a magyar bánatában és örömében is iszik. A legcsekélyebb adást-vevést áldomás követi, keresztelő, lakodalom, halotti tor és mindenféle gyűlés ivással végződik. Bizonyosan erre gondolt a zólyomi egyházmegye ez idei gyűléséről szóló tudósítás írója, a mikor cikke végén azt írta: „A tagok elszéledtek, ki-ki az ő házához". „Magyarországban minden kéz rabol" mondta egykor Mária, V. István királyunk leánya. Ha most élne, azt kellene mondania, hogy Magyarországban mindenki iszik.

Oka a szeszes italok nagy mértékben való élvezésének a szegénység s ennek következménye, a hiányos táplálkozás és ruházkodás, továbbá a nedves és hideg lakások. Ha t. i. a gyomor a kevés és nem tápláló étel által nem izgattatik kellőképen, a szegény nép ezt pálinkával pótolja. A nedves és hideg lakás pedig sok meleget vonva el a testtől, annak pótlására megint csak a pálinkát használják, a melynek tényleg hűtő hatása van, de mivel a gyomrot, szivet, tüdőt és az egész idegrendszert izgatja, azok működése intenzivebbé lesz, a munka pedig hőt fejleszt, igy tehát közvetve egy ideig melegit. Túlságos élvezésnél pedig érzéktelenné teszi a testet. Oka továbbá a tétlenség és tudatlanság. Ha a testet és lelket megfelelő munkával nem foglalkoztatjuk, beáll az unalom. Ez az állapot azonban nem tarthat soká, mert az embernek foglalkoznia kell valamivel, tehát szórakozást keres magának. Igazán művelt ember könnyen talál ilyenkor nemes szórakozást. Nem igy a műveletlen. Az ilyennek fő szórakozása a korcsma, a dőzsölés. Mert hiszen talán nem is tudja, hogy veszedelmébe rohan. Ellenkezőleg, sok ember tudja, hogy a szeszes ital élvezete káros, sőt veszedelmes, de nincs elég erkölcsi ereje ellentállani. Ha pedig egy keveset már ivott, az agy mindjárt hibásan kezd működni és igy nem tudja az illető megitélni, hogy mikor elég.

Nagy mértékben oka a részegeskedésnek a számtalan példa után való megszokás. Ha a vágyat, különösen a testi vágyat többször kielégitjük, végül szenvedélylyé fokozódik. Oka végre az öröklött hajlandóság. Részeges apának a gyermeke a részegeskedés iránt való hajlandósággal jön a világra és rendesen részeges ember lesz belőle Igy bünteti az Isten az apák vétkeit harmad- és negyedíziglen.

Mert hiszen a részegesség az emberiség legnagyobb csapása. Tönkreteszi az embert vagyonilag. Mert a részeges ember nemcsak hasznos munkára használandó idejét fecsérli el a korcsmázás által, hanem eltékozolja a kész keresményt is. Sőt még a részegség után is kábult fővel költi pénzét sokszor haszontalan dolgokra. Igy teszi magát tönkre vagyonilag, miáltal szenved a család, beköszönt a szükség, ennek nyomában a civako[illegible] és a családi szentély pokollá változik, [illegible] szeretet helyét a [illegible] a vége [illegible] ember. Mert maga elszegényedvén, képtelen kötelezettségeinek eleget tenni, miáltal szenved az egyház, szenved az állam.

Az alkohol mérge megtámadja az egész szervezetet. Gyomor- és bélhurutot és májelzsirosodást okoz, miáltal emésztési zavarokat idéz elő és igy a test kellő táplálását akadályozza. Hiszen tudjuk, hogy a pálinkaivók keveset esznek. Sőt nagyobb fogyasztás után egy időre mindenki elveszti étvágyát. Máskor szivelzsirosodást okoz, a mi a szív és tüdő működését zavarja, a vérkeringés és ennek folytán az izmok táplálása hiányos lesz. A hiányos táplálás következménye gyakran vizibetegség és hosszú kin után a halál. Sokszor az agybeli edények elmeszesedése gutaütést idéz elő.

Romboló hatása van az alkoholnak az idegrendszerre. Rontja az emlékezőtehetséget. Mivel az idegeket izgatja, álmatlanságot okoz. Vagy ha az iszákost a fáradság elnyomja és szunnyadozni kezd, hallási és látási veszélyes káprázatok nyugtalanitják és szorongást okoznak. Néha részeg állapotában nehézkórhoz hasonló állapotba jut a beteg, vagy pedig veszélyesen dühöngni kezd. Idült és előrehaladott állapotban mindez fokozottabb mértékben jelentkezik. A beteg — hiszen ez betegség — józan állapotában is ingerlékeny és munkakerülő. A szorongás üldözési mániává lesz s a vége öngyilkosság, teljes elbutulás vagy elmezavar. Tulajdonképen ez a fő oka korunk idegességének és az ezzel összefüggő betegségeknek is, nem pedig, mint sokan hánytorgatják, az ifjúságnak tanulással való megterhelése.

Hála Istennek, kevés ember adja magát annyira az ivásnak; de azért ne mondja senki, hogy neki nem árt az ital, mert mértékletesen iszik. Nem kell valakinek orvosnak lenni, hogy belássa, miszerint mértékletes ivás is káros hatású. Hiszen lépten-nyomon látjuk a mértéktelen ivás következményeit. Már pedig a mértékletes és a mértéktelen ivás hatása közt nincs minőségi, hanem csak mennyiségi különbség. Tehát a mértékletes ivás is ártalmas.

Bomlasztó hatással van végre az iszákosság az erkölcsökre. A részeg ember kivetkőzik emberi méltóságából, vagy a mint közönségesen mondják: állattá sülyed. De ez a hasonlat sértő az állatra. Istenkáromlás, trágár beszéd, veszekedés, verekedés a részeg állapot gyümölcsei. Midőn az iszákos elpazarolja keresményét, nemcsak magát dönti nyomorba, de családját is megfosztja sokszor a mindennapi kenyértől és így önmaga dúlja fel családi boldogságát. Vajjon lehet-e ott békesség és boldogság, a hol épen a család feje nincs, vagy legalább nem mindig van józan eszénél. A szükség aztán rákényszeríti kölcsönzésre; a kölcsönt sokszor nem bírja visszaadni, de ezen könnyen túlteszi magát, mert lassankint kivesz a szégyenérzete. Ha pedig már ez sem segít, mivel idővel ítélőképessége és igy erkölcsi érzéke csökken, rávetemedik csalásra, sikkasztásra, lopásra, rablásra és végre a gyilkosságra. Így merül el a bűn posványában. A statisztika szerint a büntettesek

kedetével és példájával, hanem a bajt tovább plántálja utódaiba, a kik nemcsak az iszákosság iránt való hajlandósággal születnek, hanem nevelésük elhanyagoltatván, az apa rossz példáját követik, a ki sokszor maga szoktatja rá őket a szeszes italok élvezetére. Azonkívül az ilyen gyermekek rendesen gyenge szervezettel születnek, hajlandóbbak mindenféle betegség iránt és így az iszákosok okai a nagyobb gyermekhalandóságnak is.

Látjuk tehát, hogy az iszákosság sok testi és lelki nyomornak az okozója, védekeznünk kell tehát ellene. A védekezés célja a teljes tartózkodás. Mert ha valakit rá is lehet szoktatni mértékletességre, a szeszes ital élvezete folytonos ingerül fog szolgálni a részegeskedésre. A védekezésről pedig gondoskodjék a társadalom, az egyház és az állam.

A társadalom védekezését intézzék a papok, tanárok és tanítók, a kiknek úgyis hivatásuk, hogy a nép életét, különösen szellemi és erkölcsi életét irányítsák. Azonkívül meg kell nyernünk az eszmének az egész értelmiséget, így majd egyesült erővel felvehetjük a harcot. A feladat nehéz, de ahhoz kell mérni a munkát. Mikor a közelmultban a kultuszminiszter figyelmeztette a tanítókat, hogy tartózkodjanak az ivástól, sokan felszisszentek, sőt még némely lap is védelmére kelt a tanítóknak, mert — úgymond — pellengére állítja őket. Pedig nem volt igazuk. Mert azt nem lehet igazságosan a tanítók szemére vetni, hogy iszákosabbak volnának, mint a többi értelmiség, de tény az, hogy isznak, mint a többiek. A miniszter — lehet öntudatlanul — csak Jézus parancsát ismételte: „Úgy fényljék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák a ti jó cselekedeteiteket és dicsőitsék a ti mennyei atyátokat“ (hasonló jó cselekedetekkel). Az első tehát a jó példa. Ennek vonzó erejét szükségtelen bizonyítani. De azt sem lehet tagadni, hogy a jó példa után nem fog mindenki indulni, annál kevésbbé, mert nem is láthatja mindenki. Szoktatás is szükséges. Ha cselédet, munkást fogadunk, mindig kössük ki, hogy az illető szeszes italt ne igyék. Inkább fizessünk többet a józan cselédnek, hiszen józan észszel végzett munkájával és kevesebb kártételével úgyis megtéríti a fizetési többletet. A községek, egyházak tisztviselőiket és szolgáikat válaszszák olyan emberek közül, a kik nem isznak. Sokat tehetnének e tekintetben a nagy uradalmak, gyárosok stb. Így a józanság körületünkben mindinkább fog tért hódítani, mert több lévén a példaadó, több lesz a követő is.

Az alkoholizmus egyik oka a tétlenség és ennek gyakori következménye a szegénység. Tanítsuk meg a népet helyesebb gazdálkodásra és szoktassuk hozzá a takarékossághoz. Honosítsunk meg új gazdasági növényeket, terjeszszük a méhészetet, selyemhernyótenyésztést, komlótermelést stb. S mivel földmívelő népünk az egész telet majdnem munka nélkül tölti, gondoskodjunk téli elfoglaltságáról is, vagyis tanítsuk meg háziiparra. Így aztán nemcsak hasznos munkával fogja tölteni idejét és jobb módhoz és élelemhez jut, hanem a korcsmától is elvonatik. Talán nem egészen van igaza Liebignek, a mikor azt mondja, hogy a jól táplált emberek közt az iszákos kivétel, de az bizonyos, hogy a legszegényebb népnél legjobban van elterjedve az iszákosság.

Gondoskodjunk továbbá arról, hogy a nép szabad idejét emberhez méltó szórakozással töltse el. E célból alakítsunk olvasóegyleteket s hogy a népet oda édesgessük, tartsunk előadásokat és felolvasásokat a neveléstan, gazdaság, számtan, adóügy stb. köréből. Később, de gyakrabban az iszákosságról. Legyenek az olvasóegylet könyvtárában az iszákosság káros voltát és a józan élet örömeit feltüntető történetek, hiszen a történet akár való, akár kigondolt tényeket ad elő, legkedvesebb olvasmánya a népnek. Minden ilyen történet egy-egy elrettentő vagy csalogató példa. Tartsunk vallásos estéket, a hol szép alkalom nyílik a szentírás alapján *bebizonyítani, hogy az iszákosság fertelmes* bűn. Ez nagyobb hatással lesz a népre, mint a legszebb tudományos értekezés, a melyet a legtöbben úgy sem értenének meg. S ha minden módon magunkhoz édesgettük a népet és hosszabb időn át elvontuk a korcsmától, akkor alapítsunk mértékletességi egyesületet. Tegyen minden tagja fogadalmat, hogy szeszes italt sohasem iszik, vagy a hol ez talán nem vihető keresztül, fogadja meg legalább azt, hogy korcsmába többé nem megy.

Fő teendőnk azonban a jövő nemzedék megmentése. Oktassuk ki a szülőket és leendő szülőket arra, hogy gyermekeiknek szeszes italt ne adjanak, mert nemcsak hogy megmérgezik a szesszel gyermekeik gyenge szervezetét, de egyenesen rászoktatják azokat az ivásra. A mit nem ismerünk, az után nem vágyódunk. Nem kell tehát a

gyermekeket megismertetni a szeszes italokkal. A szülők felvilágosítására igen alkalmasak a szülői értekezletek.

Óvjuk gyermekeinket a rossz példától. Lakadalmakba és olyan mulatságokba, a hol isznak az emberek, ne vigyük gyermekeinket. Vagy legalább idején távolítsuk el őket. Sokszor a tanítók maguk adnak alkalmat tanítványaiknak a rossz példa látására az úgynevezett majálisokkal.

A hivatásos nevelők nagyobb gondot fordítsanak a testi nevelésre. Gondoskodni kell a szegény gyermekeknek téli ruhával és meleg étellel való ellátásáról. (Napközi otthonok.) Hogy pedig a gyermekeket rászoktassuk a testi munkára, be kell vinnünk az iskolába, még pedig a középiskolába is a kézügyességi oktatást. Jó úton jár e tekintetben a Berzeviczy-féle népiskolai tanterv.

Visszatartás és munkára való szoktatás azonban a célt még nem biztosítja. Szóval is küzdenünk kell az iszákosság ellen. Sajnos, mindenütt akadnak elrettentő példák. Ezeket használja fel a tanító, mutasson rá az iszákosság szomorú következményeire, természetesen a nélkül, hogy személyekről sértőleg nyilatkoznék. Az olvasókönyvekben legyenek olvasmányok a részegség ellen. Az egészségtan tanításánál különös gond fordítandó az alkoholizmusra. Az elemi iskolában azonban inkább az iszákosság szomorú következményeit használjuk fel elriasztóul, a középiskolában azonban már tudományosan kell tárgyalni a kérdést. A tanítóképzők járassanak alkoholizmusról írt lapot. Ha a tanuló a középiskolából kikerül, sőt már előbb is, tétessünk vele fogadalmat, hogy szeszes italt nem iszik soha. A felsőbb iskolákban, alakítani kell mértékletességi egyesületeket, az italkerülőket pedig itt is, az életben is részesítsük előnyben.

A nép serdülő ifjait gyűjtsük össze ifjúsági egyesületekbe, vasárnaponkint délután küldjük templomi katechizációra. Tartsunk felolvasásokat az alkoholizmusról és tétessünk velök fogadalmat. A hol az ifjúság vasárnap délután táncolni szokott, gondoskodjunk róla, hogy azt ne korcsmában, hanem valami szabad, árnyas helyen tegye.

Ha azonban mindent megtettünk az ifjúság visszatartására és ha minden ifjú meggyőződött a szeszes italok veszedelmességéről, célunkat még nem biztosítottuk. Betetőzője minden ebbeli fáradozásunknak a vallás-erkölcsi nevelés. Neveljünk szilárd jellemű embereket, a kik a vallás-erkölcsi szabályokat nemcsak tudják, hanem azok szerint cselekednek is.

Már elődeink is belátták, hogy az iszákosság veszedelmes, azért büntető-törvénykönyvünkben sok hasznos intézkedés van ellene. Sajnos azonban, hogy csak a törvénykönyvben van, az életben pedig senki sem törődik az üdvös intézkedés végrehajtásával. Az államhatalom kötelessége szigorúan intézkedni arról, hogy a részegeskedés megakadályoztassék. Intézkednie kell arról, hogy a 15 éven aluli gyermekeknek ne legyen szabad korcsmába menni. S ha valaki a tilalmat áthágja, meg kell büntetni nemcsak a gyermeket, hanem a szülőt és a korcsmárost is. Minden részegség elzárással legyen büntetendő. Vasárnap minden korcsma be legyen zárva. Szeszes italt csak korcsmában lehessen árulni. S ne 500, hanem 1500 lélekre számítsanak egy korcsmát. Ilyen és hasonló intézkedésekkel igen sokat lehetne elérni. Persze csak úgy, ha a rendelkezéseket végre is hajtanák s ha a felügyeletet abstinenciára kötelezett rendőrség teljesítené. Legradikálisabb s legcélravezetőbb intézkedés volna, ha az égetett szesz előállítását teljesen megszüntetnék. Ha nem lehet egyszerre, mert az állam jövedelmében nagy hiány támadna, úgy fokozatosan kell keresztül vinni. De ha még anyagi kárral járna is a dolog, akkor is feltétlenül keresztülviendő, mert az állam főkötelessége polgáraínak anyagi, szellemi és erkölcsi jóvoltának előmozdításáról gondoskodni. A javithatatlan iszákosok részére állítson az állam menedékházakat, a hol az illetők hasznos munkával foglalkoztatva, szeszes italhoz nem jutnának. A társadalom ilyenformán megtisztulna a salaktól.

Igyekeztem tárgyamat röviden kimeríteni s ha munkámból egyet-mást talán kifeledtem, mentsen az a szándék, hogy tapasztalatom és tudásom szerint figyelmet keltve az ügy iránt, embertársaimnak használni akartam és akarok. Azt hiszem, bebizonyítottam, hogy a szeszes ital egy kis cseppje is káros hatással van az ember szervezetére. Többször hallottam azt az ellenvetést, hogy hát az ember ne is élvezzen semmit ezen a világ... Szegény ember az, a ki nemesebb ... tud találni. És mit mondjunk ... merülnek ... [illegible] ... tett megoltó bánatot. Bizonyosan minden keresztyén emberben részvét fog támadni a szerencsétlenek iránt. A veszedelem pusztítja az emberiséget, sietni kell a mentéssel. *Ha összefog a társadalom, az iskola, a templom és az államhatalom*, akkor az emberiség ezen átkát sikerülni fog megszüntetni. Erősebb, egészségesebb, értelmesebb és vallásosabb, erkölcsösebb nemzedék fog keletkezni s a korcsma helyett az Istenháza lesz az embereknek legkedvesebb gyülekező helye.

Matthaeidesz György,
állami tanító.

VEGYES.

Franciaországban nagy harc folyik az állam és a r. kath. egyház közt. Az országgyűlés ott megsokalva egyes püspököknek és a pápai széknak ellenszegülését, kimondta, hogy az államot és egyházat el kell választani egymástól. Ott voltaképen nincs is többé egyház, ilyet a törvény nem ismer, csupán vallási egyesületek vannak, a melyeknek működésére a rendőrség ügyel. Ez egyesületek életét szigorú szemmel tartják. A protestáns egyházakat ez új törvény ha érinti is, létgyökerükben még sem támadja meg. Sohasem dédelgette őket a francia állam, — de a r. kath. egyházra nagy csapás. Templomai nincsenek többé, csak bérbe vehet az államtól vagy községtől templomokat. Most folyik országszerte a leltározás és átadás. A papoktól felbujtogatott hívek több helyütt ellenállnak, de

a vége mégis csak meghódolás lesz. A pápai hatalom nem hatalom ott többé, villámaiban nem hisznek. A francia közvélemény nem tűr meg oly egyházat, mely titkon vagy nyiltan az állam törvényei ellen tör.

Olaszországnak evang. vallású miniszterelnöke van: Sonnino Sidney báró. Atyja még zsidó volt, de evang. angol neje keresztyén hitre téritette. Sonnino kiváló pénzügyi tekintély, olyan ember, a minőre hazájának épen szüksége van. Jeles hazafi, a nagy Crispi Ferenc legbelsőbb barátai közül való.

Püspöki értekezlet. A magyarországi ág. h. evang. egyház főpásztorai 7-én délután a Deáktéri polgári iskola tanácstermében D. *Baltik Frigyes* püspök elnöklete mellett értekezletet tartottak. Jelen voltak: Zelenka Pál, tiszakerületi, Gyurátz Ferenc dunántúli és Bachát Dániel bányakerületi püspök. Első sorban Bocskay István és a bécsi békekötés háromszázados évfordulójának megünnepléséről tanácskoztak. Gyurátz Ferenc püspök előterjesztette az egyházakhoz ez irányban intézendő felhivás szövegét, melyet az értekezlet egyhangúlag elfogadott. E mellett Bocskay István és a bécsi békekötés korát ismertető emlékfüzetnek a kiadását határozták el. Az ünnepélyes istentisztelet minden egyházban valószinűleg Rogate vasárnapján, május 20-án lesz. Ezután még közigazgatási ügyeket tárgyaltak.

Az új testámentom-fordítás revideálására kinn[illegible] bizottság f. hó 4-től fogva Budapesten a [illegible] át ülést tartott. Evangelikus részről egyedul [illegible] Masznyik Endre volt jelen.

Luther Wartburgban. A híres jelenet, midőn az új testamentom-fordító Luther a tintás üveget a csábító ördöghöz vágja, nem egy lelket illetett művészi alkotásra. Ismerjük Kozma Andor gyönyörü versét, *Az ördögüző tintát*. Zichy Mihály teremtő lelkét is megkapta ez a jelenet, a melynek igazságát minden nagy elhatározások előtt álló nemzedék érzi. Az eredeti rajz egyetemes egyházunk birtokában van. A múlt őszi egyetemes gyülés megengedte Petrik Gézának a sokszorositást. Petrik platinotip reproductióban s kétféle nagyságban adja a közönségnek a híres képet. A nagyobbiknak passepartouval együtt (50×55 cm.) 12 K, a kisebbiknek (30×34cm.) 6 K az ára. Megrendelhető bármely könyvkereskedés, valamint szerkesztőségünk útján, vagy magánál a kiadó Petrik Gézánál, (Budapest II. Donáti-utca 40).

Felső-Vasból. Ziermann Lajostól rohonci egyháza szépen búcsúzott el. Lelkészkedése alatt Rohoncnak anyagi helyzete lényegesen javult, adósságot törlesztett, tőkét gyűjtött. Pinkafőn, új egyházában a múlt vasárnap köszöntött be. Megérkezése, bemutatkozója remélhetőleg tisztára megnyugtatta az ellenpártot; a hivek az új vezér körül egyesülni fognak a szent munkában.

Halálozások. *Haviár Lajos* (1856—1906.) Ev. egyházunknak, legközvetlenebbül pedig a békési egyházmegyének gyásza van. Egyik hűséges fiát siratja. Haviár Lajos kir. főmérnök, gyulai államépitészeti hivatalfőnök febr. 3-án elhunyt. A tótkomlósi egyházközség buzgó felügyelőjét, a békési egyházmegye pedig épitkezési bizottságának és egyházmegyei gyámintézetének hivatott elnökét veszité benne. Korai halála széles körökben kelt mély részvétet. Febr. 7-én, Gyulán temették. Áldás a hű munkás emlékén. — *Prőhle Rudolf János* gazdatiszt meghalt Pozsonyban február 3-án s 5-én temették nagy részvét mellett. A hatvanas évek derekán költözött be Poroszországból, a hol édes atyja evang. lelkész volt. Magyar földön teljesen magyarrá lett, egyénisége beleolvadt a komoly nemzeti törekvésekbe. Új hazájának s régi hűséggel becézgetett egyházának három oly fiút nevelt, mint Prőhle Henrik pozsonyi lelkész, Prőhle Vilmos dr. nyiregyházi gymn. tanár, a jeles orientalista, Prőhle Károly lajta-ujfalusi lelkész s okleveles theol. tanár.

Kalauz a bíblia olvasásához.

„Tudakozzátok az Irásokat: mert nektek úgy tetszik, hogy azokban örök életetek vagyon!“ János 5, 39.

Febr.	Reggel.	Este.
16.	Máté 16, 24—28.	Luk. 6. 1—10.
17.	Csel. 13, 42—52.	Efez. 1, 1—7.
18.	*Lex.* Luk. 8, 4—15.	Kor. II. 11, 19—12, 9.
19.	Luk. 9, 18—26.	Máté 16, 24.
20.	119. Zsolt. 89—105.	Ján. 14, 6.
21.	Máté 8, 19—20.	Róm. 5, 1—11.
22.	Fil. 1, 12—1.	Ján. 11, 20—27.
23.	Luk. 15, 11—32.	Máté 11, 16—34.
24.	Zsid. 10, 19—29.	Efez. 2, 19—22.
25.	*Estomihi.* Luk. 18, 31—43.	Kor. I. 13, 1—13.
26.	Luk. 10, 38—42.	Máté 20, 22—28.
27.	62. Zsolt. 2—8.	Márk 10, 45.
28.	Jak. 4, 6.	Jak. 3, 13—18.

„Boldogok, a kik hallgatják Istennek beszédét és megtartják.“ Lukács 11, 28.

FELHIVÁS. Bachát Dániel püspök úrnak az „Evangelikus Családi Lap“-ban megjelent sikerült képéről külön lenyomatot készittettünk, melynek darabja bérmentesitve 50 fillérért kapható lapunk kiadóhivatalánál és a Theologusok Otthonában Pozsonyban. Tisztelettel kérjük a lelkész urakat, szíveskedjenek a képet híveik közt terjeszteni; tíz példánynál nagyobb rendelés után 25% engedmény jár.

Szőlőbirtokosoknak nélkülözhetetlen!

Öt példányon felüli rendelésnél 20% kedvezmény.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udv. könyvnyomdája, VI., Aradi-utca 14.